

Aleg. 142

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o przedłożeniu Wydziału krajowego o zakładach naukowych rolniczych w Dublinach i stacji doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

W myśl uchwał Wysokiego Sejmu z 14. listopada 1905. przeprowadził Wydział krajowy w roku zeszłym szereg inwestycji w zakładach naukowych rolniczych w Dublinach pierwszorzędno dla ich dalszego rozwoju znaczenia. Wymienić tu przede wszystkim należy budowę nowego gmachu kosztem 125.000 K na wspólny użytek stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej i szkoły gorzelniczej. Pracownie obu tych zakładów, pomieszczone nieodpowiednio w budynku Akademii, na co Komisya gospodarstwa krajowego niejednokrotnie zwracała uwagę, otrzymują w nowym budynku właściwe uposażenie zastosowane do znaczenia i zakresu zadań pomyślnie rozwijającej się stacji doświadczalnej i szkoły gorzelniczej. Przedstawia to zarazem znaczną korzyść dla samej Akademii, bo z przeniesieniem stacji i szkoły gorzelniczej do nowej siedziby będzie można rozszerzyć zwłaszcza pracownie rolniczą i hodowlaną, rozporządzające dziś zaledwie dwoma salami.

Gazownia założona kosztem 40.000 K funkcjonuje już od czerwca zeszłego roku bardzo dobrze i podniosła bez kwestyi wartość naukową wszystkich laboratoriów, które przy dzisiejszej technice i metodzie badań bez gazu obejść się mogą.

Ważnem ulepszeniem jest wreszcie wykonana zupełna rekonstrukcja gorzelni szkolnej. Rekonstrukcyę wykonała fabryka maszyn Ks. Lubomirskiego a przebieg trwającej właśnie kampanii pozwala stwierdzić, że urządzenie maszynowe jest bez zarzutu.

Do programu uchwalonych w roku zeszłym przez Wysoki Sejm inwestycji wchodziła także rekonstrukcja domu zakładowego (internatu) dla uczniów Akademii kosztem 105.000 K. Do inwestycji tej Wydział krajowy nie przystąpił, albowiem projekt rozszerzenia internatu, sporządzony w r. 1905. okazał się w rezultacie za szczupłym i nieodpowiednim. Sprawa ta przedstawia się następująco. Akademia liczy od kilku lat ostatnich 82 uczniów. Z tych 60 mieszka w właściwym budynku internatowym, reszta zaś t. j. 22 uczniów musiano z braku miejsca pomieścić prowizorycznie w innym domu, przeznaczonym na mieszkania nauczycielskie. Gdy atoli wspomniany dom mieszkalny musi być najrychlej zajęty istotnie na mieszkania profesorskie, zaprojektował Wydział krajowy w r. 1905. dobudowę skrzydła do gmachu zakładowego, pierwotnie w takich tylko rozmiarach, by otrzymać miejsce dla tej reszty 22 uczniów. Projekt dobudowy skrzydła przedstawiał trudności architektoniczne, a nadto przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że podejmując rekonstrukcyę urządzeń internatu, należy ją wykonać od razu obszerniej, tak by internat pomieścić mógł na przyszłość 100 uczniów, t. j. o 18 więcej ponad stan obecny. Wobec wielkiego napływu młodzieży do wszystkich bez wyjątku szkół rolniczych w kraju, wobec nadmiernego przepełnienia studyum rolniczego w Krakowie (280 uczniów) było koniecznem umożliwić na przyszłość skromny przynajmniej przyrost frekwencyi w Akademii, gdzie jedynie z powodu braku miejsca w internacie musiano od lat kilku odmawiać przyjęcia zupełnie ukwalifikowanym

kandydatom. W r. 1905/6. odmówiono zapisu 15 maturzystom, a w bieżącym roku szkolnym mimo zamknięcia wpisu z dniem 15. sierpnia (zamiast z końcem września) odprawiono 6 kandydatów.

Wydział krajowy przygotował więc nowy projekt rozszerzenia internatu, obejmujący 1) budowę nowego pawilonu dla sali rekreacyjnej, jadalnię i kuchnię uczniów, 2) adaptacje w dawnym budynku, powiększające jego pojemność na 100 pomieszczeń dla uczniów. Projekt nowy, bez wątpienia racjonalniejszy, jest zarazem znacznie droższy od poprzedniego, kosztorys opiewa bowiem łącznie z urządzeniem łazienek i kanalizacją na 210.000 K. Gdy zaś Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki tylko w sumie 105.000 K, Wydział krajowy wstrzymał budowę do ponownej decyzji Sejmu i uprasza o zezwolenie na zaciągnięcie dodatkowej pożyczki w r. 1908 w kwocie 105.000 K. Komisya gospodarstwa krajowego uznając zalety nowego projektu, oświadcza się za wnioskiem Wydziału krajowego.

Oprócz inwestycji na rozszerzenie domu zakładowego projektuje Wydział krajowy na rok bieżący budowę wodociągu dla sprowadzenia do zakładów dublańskich dobrej wody z zakupionych już źródeł w Małachowie. Projekt ten, oparty na operacie technicznym krajowego Biura melioracyjnego, przedkłada Wydział krajowy w myśl kilkakrotnych rezolucyj Wysokiego Sejmu, uznających zaopatrzenie zakładów dublańskich w dobrą wodę za postulat, który najpilniej winien być spełniony. Szczegóły projektu wodociągu (4.500 metrów długości) streszczone są w sprawozdaniu Wydziału krajowego, Komisya gospodarstwa krajowego poprzestaje więc na zaznaczeniu, że kosztorys budowy wodociągu opiewa na 106.000 K, a więc na sumę mało co większą od skapitalizowanego wydatku 3.000 K,łożonego corocznie na dowóz wody do Dublan ze Lwowa. Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego Komisya gospodarstwa krajowego uprasza Wysoki Sejm o uchwalenie kredytu na budowę wodociągu w sumie 106.000 K.

We wrześniu 1906. r. przeszedł w stan spoczynku dyrektor zakładów rolniczych w Dublanach p. Juliusz Frommel. W jego miejsce mianował Wydział krajowy dyrektorem p. Józefa Pomorskiego, który od r. 1893 wykłada chemię rolniczą w Akademii i kieruje zarazem stacją doświadczalną chemiczno-rolniczą. Wydział krajowy uczynił trafny wybór, prof. Pomorski złożył bowiem na stanowisku kierownika pomyślnie rozwijającej się stacji doświadczalnej dowody wytrwałej pracy, zdolności organizacyjnej i znakomitych kwalifikacji naukowych.

Ze spraw administracyjnych Akademii zasługuje na uwagę podwyższenie opłat, które wnoszą uczniowie. Począwszy od roku szkolnego 1906/7. podniósł Wydział krajowy opłatę czesnego o 50 K, a opłatę za utrzymanie w internacie o 100 K. Każdy uczeń składa więc obecnie opłatę w sumie 1.100 K rocznie. Podwyższenie opłat zwiększyło rubrykę dochodów Akademii o 10.100 K rocznie.

W organizaciji niższej szkoły rolniczej nie zaszła w ubiegłym roku żadna godna uwagi zmiana. W sprawozdaniu swem Wydział krajowy podnosi tylko bardzo dobrą frekwencję szkoły i zapowiada przedłożenie w najbliższym czasie projektu nowej budowy na pomieszczenie szkoły, obecny bowiem budynek, w połowie drewniany, chyli się już do upadku.

Sprawozdanie kierownika stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach stwierdza bardzo znaczny wzrost czynności kontrolnej. Stacja wykonała w 1905 r. 3.187 rozborów nawozów sztucznych, gleb, paszy itp. Dochód z opłat za analizy preliminuje Wydział krajowy za r. 1907 w sumie 10.000 koron. Z działalności stacji w kierunku doświadczeń polowych podnosi Komisya zorganizowanie doświadczeń z uprawą buraków cukrowych, doświadczenia z żywieniem inwentarza i nad poprawą pastwisk gminnych.

Zapreliminowany wydatek 28.000 koron na wewnętrzne urządzenia nowego budynku stacji i szkoły gorzelniczej uznaje Komisya za uzasadniony.

Z czynności stacji doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie, wykazujących rozwój zarówno w kierunku kontrolnym jak i doświadczalnym, zasługują na uwagę zwłaszcza prace podjęte nad poprawą górskich połonin. Metodę doświadczeń i osiągnięte już praktyczne wyniki opisuje szczegółowo dołączone do przedłożenia Wydziału krajowego sprawozdanie kierownika.

Wskutek uchwały Wys. Sejmu z d. 17. listopada 1905, powziętej w myśl wniosków Komisji gospodarstwa krajowego, domagających się intensywniejszego nadzoru nad krajowymi szkołami rolniczymi, przedstawia Wydział krajowy wniosek o utworzenie w etacie stacji botanicznej stałej posady kierownika, ażeby w ten sposób przeprowadzić rozdział obowiązków inspektora szkół rolniczych i kierownika stacji. Obie te różnorodne funkcje pełni dotychczas Dr. Szyszyłowicz, otóż z utworzeniem posady kierownika stacji Wydział krajowy powierzy Dr. Szyszyłowiczowi wyłącznie kierownictwo tejże, a na opróżnioną posadę inspektora szkół rolniczych powoła inną ukwalifikowaną osobistość.

W gospodarstwie folwarku zakładowego w Dublanach zaczął Wydział kraj. przeprowadzać meliorację torfowisk na obszarze 249 morgów. Roboty w tym kierunku będą w głównej mierze ukończone w b. r., a Wydział krajowy spodziewa się, że wykonana melioracja podniesie znacznie rentowność gospodarstwa i ułatwi tem samem przeprowadzenie w następnych latach koniecznych ulepszeń w urządzeniach folwarku, których absolutnie na czas dłuższy odkładać nie podobna.

Komisya gospodarstwa krajowego stwierdza z zadowoleniem wprost znakomite rezultaty gospodarstwa rolnego. Produkcya w r. 1904/5 wykazuje n. p. 24 cet. metr. żyta, 18 cet. metr. pszenicy, 16 c. m. jęczmienia z 1 morga; są to wydatki, jakimi mało które gospodarstwo w kraju poszczycić się może.

Preliminarz budżetu folwarku na r. 1907 wykazuje 37.000 K. w wydatkach zwyczajnych, a 48.000 K. w przychodach gospodarstwa. Po uwzględnieniu kredytów inwestycyjnych, spłaty renty i długów, preliminarz budżetu folwarku zamyka się niedoborem 8.684 koron.

Na podstawie powyższego sprawozdania Komisya gospodarstwa krajowego wnosi zgodnie z przedłożeniem Wydziału krajowego:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o kraj. zakładach naukowych rolniczych w Dublanach tudzież o kraj. stacji doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie;

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy, by na pokrycie kosztów rozszerzenia domu zakładowego dla uczniów Akademii rolniczej w Dublanach zaciągnął w r. 1908 dalszą pożyczkę w Banku krajowym w 4%, obligach komunalnych IV. emisji w nominalnej wysokości 105.000 K. spłacalną w 44 ratach rocznych po 5.250 K. od r. 1908 począwszy;

3. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 106.000 K. na budowę wodociągu od źródeł w Malechowie do zakładów rolniczych w Dublanach i wstawia na poczet tego kredytu kwotę 40.000 koron do budżetu krajowego na rok 1907;

4. Sejm zezwala na przyjęcie dyrektorowi zakładów dublańskich, p. Józefowi Mikułowskiemu Pomorskiemu, części dodatku funkcyjnego, mianowicie kwotę 1.600 K. jako policzalną przy ewentualnym wymiarze emerytury;

5. Sejm ustanawia w etacie kraj. stacji doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie posadę kierownika z płacą w kwocie 4.800 K. rocznie, dodatkiem aktywnym w kwocie 1.120 K. rocznie i prawem do pięciu pięcioleci po 600 koron rocznie. Kierownik stacji jest urzędnikiem krajowym z prawami objętymi ustawą służby krajowej i statutem emerytalnym uchwalonym przez Sejm na posiedzeniu w d. 31 stycznia 1899.

6. Sejm wzywa c. k. Rząd, by do kosztów budowy wodociągu dla kraj. zakładów naukowych rolniczych w Dublanach przyczynił się stosownym datkiem z funduszków państwowych.

Przewodniczący:

Gorayski.

Sprawozdawca:

W. Struszkiewicz.

